

УДК 821.161.2

Д21

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Вікторія Дорошенко*

Художник *Олександр Маслов*

- © Чернова І. І., 2013, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

ISBN 978-617-12-7464-8

Ніч без зірок

У червні дві тисячі восьмого фестиваль феєрверків пригнав до Дніпра в районі Подолу тисячі киян: люди заповнили набережну, дніпровські схили, заблокували проїжджу частину... І пішохідний міст, що з'єднує правий берег Києва з Трухановим островом, не оминули — забили вщент, аби краще роздивитися вибагливі сполохи вогнів на чорному тлі. Феєрверки так потужно розмальовували небо, що зірки не втрималися — поховалися.

Наступної ночі біля Дніпра — уже й тихо, уже й пластикові пляшки річка віднесла вниз за течією, а зірки так і не оговталися. Щезли. І міст пішохідний — диво! — вилизаний. Чекає чергової забави.

Не забарилося. Близько другої по півночі на міст вибігла тонка, аж дзвенить, рудоволоса дівчина у довгій білій спідниці. Зупинилася. Під ногами Дніпро, як пекельна безодня, чорніє. Над головою вогні мостового освітлення, мов райські свічки миготять. А їй куди? Розсміялася. Чимдуж мостом. І хоч би хто поруч! Ані душі... Тільки з салону пихатого «мазераті», що застрягло на набережній поблизу мосту, за дівчиною здивовано спостерігав коштовно неголений мажор років двадцяти з лишком.

До середини мосту — трохи ще. Дівчина припала до мосто-
вої огорожі: видивляється щось на печерських схилах, видив-
ляється... Усміхається, сухі губи облизує. Плечиком смикну-
ла — усі геть! Невразлива, нездоланна, безсмертна. Бровки
насупила, — мабуть, не побачила, чого хотіла. Голову задер-
ла — би вище, тоді б точно... Не вагалася — руді кучері на-
вколо шиї обкрутила, подерлася наверх по металевих кон-
струкціях мосту. І спідниця біла тріпотить — чисто прапор.

Ніч над Трухановим островом не така, як по всьому Києву.
Мов мала дитина — впала, коліна позабивала і завмерла —
ворухнутися страшно, зойкнути несила. Німо. Тільки й чути,
як хвиля на берег — хлюп. Обережний їжачок кинув гризти
зів'яле яблуко, забуте кимось із відпочивальників, повів носом.
Німо? Дерева у глибині острова зашепотіли без вітру... Тва-
ринка за мить скрутилася, завмерла. Що за чортівня?

— Матінко Божа!

Невисокий хлопчина років двадцяти — босий, біляве во-
лося соломою, важкий хрест до пупа, полотняні штанці на
мотузці тримаються — продерся крізь дерева. До берега. Нав-
круги, навкруги... Як сліпий. На коліна впав.

— Бо... бо... бо... Святий Боже, єдиний, кріпкий... Борони
раба свого... Де це я? На які ще тортури... — сам. З-під пахви
зиркає.

Дерева знов загомоніли. Білявий вишкірився:

— А-а-а, диявольські діти. По мене прийшли? Хочете си-
на християнського під собою мати?!

Намацав каменюку. Вужем за куці. А у глибині острова вже
гілки тріщать. Страшне щось до Дніпра суне. Та так міцно
суне, що каменюка геть не допоможе. Кинути і руки звільнити?
Білявий розігнувся. Стрілою на той шурхіт.

— Стрічай і не гнися, гадюччя!

З розмаху — хресь! Прямісінько у міцного, мов глиба, пару-
бища! Той саме з-поміж дерев на берег вийшов, потилицю
чухає, головою розгублено крутить.

— Гей! — зойкнув. Відштовхнув білявого. — Ти що за такий?

Білявий завмер — очам не вірить.

— Куме? — прошепотів. Як заверещить: — Куме! Куме Ми-
кишко! Невже ти? Пресвята Богородице небесна, і Ти, святий
Боже єдиний! Куме!

— Кум Свиря? — здивувався велетень.

Обійнятися не встигли — на правому столичному березі
як гримне! І зорі яскраві — на все небо, аж горять. Свиря
з переляку:

— Лягай!

Хоч невисокий, та міцний. Кума як штовхонув — Микишка
враз носом у пісок зарився.

Затаїлися. Лежать, із правого берега очей не зводять, а там —
вогнів мільйон.

— Матінко Божа... — Микишка зачаровано. — Та це ж
Київ...

Свиря схлипнув:

— Горить... Турки, сучі діти, празник мають...

— Ляхи...

— Турки...

— От базікало язикате! — Микишка. — Звідки турки?
Кажу — ляхи!

— Турки...

Притудилися один до одного. Пильнувати би, та очі сльо-
зами залило.

— Нащо пробудилися? — Свиря. — Краще би оцю біду вік
не бачити.

— Час нам...

— Е, куме Микишко! Що нам тепер той час? Ми тепер —
духи безтілесні...

Микишка себе помацав, кума щипнув.

— Хіба?

— А як інакше? — рознервувався Свиря. — Оце би пораху-
вати, скільки рочків тому в Десні втопилися і бозна-скільки
часу при деревах спали, поки Господь не побудив до життя
вічного...

Замовкли. Микишка на вогні зиркнув.

До середини мосту — трохи ще. Дівчина припала до мостової огорожі: видивляється щось на печерських схилах, видивляється... Усміхається, сухі губи облизує. Плечиком смикнула — усі геть! Невразлива, нездоланна, безсмертна. Бровки насупила, — мабуть, не побачила, чого хотіла. Голову задержала — би вище, тоді б точно... Не вагалася — руді кучері навколо шиї обкрутила, подерлася наверх по металевих конструкціях мосту. І спідниця біла тріпотить — чисто прапор.

Ніч над Трухановим островом не така, як по всьому Києву. Мов мала дитина — впала, коліна позабивала і завмерла — ворухнутися страшно, зойкнути несила. Німо. Тільки й чути, як хвиля на берег — хлюп. Обережний їжачок кинув гризти зів'яле яблуко, забуте кимось із відпочивальників, повів носом. Німо? Дерев у глибині острову зашепотіли без вітру... Тваринка за мить скрутилася, завмерла. Що за чортівня?

— Матінко Божа!

Невисокий хлопчина років двадцяти — босий, біляве волосся соломною, важкий хрест до пупа, полотняні штанці на мотузці тримаються — продерся крізь дерева. До берега. Навкруги, навкруги... Як сліпий. На коліна впав.

— Бо... бо... бо... Святий Боже, єдиний, кріпкий... Борони раба свого... Де це я? На які ще тортури... — сам. З-під пахви зиркає.

Дерев знов загомоніли. Білявий вишкірився:

— А-а-а, диявольські діти. По мене прийшли? Хочете си на християнського під собою мати?!

Намацав каменюку. Вужем за куці. А у глибині острова вже гілки тріщать. Страшне щось до Дніпра суне. Та так міцно суне, що каменюка геть не допоможе. Кинути і руки звільнити? Білявий розігнувся. Стрілою на той шурхіт.

— Стрічай і не гнися, гадюччя!

З розмаху — хрус! Прямісінько у міцного, мов глиба, парубища! Той саме з-поміж дерев на берег вийшов, потилицю чухає, головою розгублено крутить.

— Гей! — зойкнув. Відштовхнув білявого. — Ти що за такий?

Білявий завмер — очам не вірить.

— Куме? — прошепотів. Як заверещить: — Куме! Куме Мишкишко! Невже ти? Пресвята Богородице небесна, і Ти, святий Боже єдиний! Куме!

— Кум Свирия? — здивувався велетень.

Обійнятися не встигли — на правому столичному березі як гримне! І зорі яскраві — на все небо, аж горять. Свирия з переляку:

— Лягай!

Хоч невисокий, та міцний. Кума як штовхонув — Мишкишка враз носом у пісок зарився.

Затаїлися. Лежать, із правого берега очей не зводять, а там — вогнів мільйон.

— Матінко Божа... — Мишкишка зачаровано. — Та це ж Київ...

Свирия схлипнув:

— Горить... Турки, сучі діти, празник мають...

— Ляхи...

— Турки...

— От базікало язикате! — Мишкишка. — Звідки турки? Кажу — ляхи!

— Турки...

Притулилися один до одного. Пильнувати би, та очі сльозами залило.

— Нащо пробудилися? — Свирия. — Краще би оцю біду вік не бачити.

— Час нам...

— Е, куме Мишкишко! Що нам тепер той час? Ми тепер — Аухи безтілесні...

Мишкишка себе помацав, кума щипнув.

— Хіба?

— А як інакше? — рознервувався Свирия. — Оце би порахувати, скільки рочків тому в Десні втопилися і бозна-скільки часу при деревах спали, поки Господь не побудив до життя вічного...

Замовкли. Мишкишка на вогні зиркнув.

— Я так собі міркую, куме Свирия... Дивне полум'я Києвом ходить. Люд не голосить. До Дніпра ніхто по воду не пнеться. І диму нема. І горілим не тхне зовсім.

Свирия й собі — на правий берег. Пику розумом закопивив.

— А може, це і не Київ зовсім! Може, кляті чорти нас світ за очі закинули і своїм сатанинським коштом оце чудернацьке видовище намалювали... Хочуть, іродове плем'я, душі наші вторгувати!

— Он де свята Лавра...

— А хрест не височить над усім мирським! З усіх боків халупами безбожними обкладений. І світяться ж, кляті, поночі, коли християнська душа малу свічку загасить і спить, аж доки сонце не зійде. Світяться, мов вихваляються! Не дають хресту до неба полинати... Ні. Не Київ.

— А я, куме Свирия, так собі міркую... То обителі чистих душ урятованих. Чисті душі можуть вище хреста бути... І світяться весь час, бо іродову темряву поборили навіки.

Свирия з недовірою вдивився у вогні правого берега. На Микишку...

— Куме... Невже ми прямисінько у рай втрапили?

— Я так собі міркую, куме Свирия... — Микишці від хвилювання перехопило подих, — ...що ми в раю...

...Микишка сидів на піску Труханового острова і все дивився на сяючий вогнями правий берег Дніпра. Київ... Ох і файну ж забаву Господь Всемогутній умислив — щоби християнський рай на кшталт Києва впорядкувати. Оце діло! Он де, ліворуч, Берестове. За ним — Печерське, лаври... Митрополит, певно, й у раю за грішні душі молиться... А праворуч, біля Глибочиці, домівки подільських кожум'як, у яких вони з кумом Свириею одного разу таке добре пиво куштували, що його навіть сам гетьман хвалив. Та все веселе од вогнів. Ох і веселе.

Микишка всміхнувся. Невгамовний Свирия зиркнув на нього здивовано. Загарячкував. За сорочину смикнув.

— Чого це ти, куме, радієш, наче маком посипаний?! Щось воно не те... Якщо ми у раю, то чому — на задвірках? Чи не

гідні в центрі раю отаборитися? Та вставай уже! — Замовк. Подумав. І додав: — Попливемо!

— А я так собі міркую, куме Свирия, — Микишка йому. — Не можна нам у воду. Чи забув? Як посеред Десни топилися і просили Всевишнього душі наші врятувати, то поклялися ніколи у воду не ступати... Мостом підемо... Ти тільки подивися, куме, який красний міст. Вогнями сяє. Щоби новоприбулі душі не розгубилися, за вогнями слідували...

— Мостом? Та нізащо! Ступимо, він і провалиться. Прямо в пекло.

Микишка не відповів. Помітив рух на пішохідному мості. Спідницю білу. Свирия теж помітив. Замок, око примружив.

— Хтось у полон здається... Білим прапором сигнал дає. Щоб не вистрілили з глупоти... Мабуть, кляті турки стережуться!

— Ляхи...

— Турки з татарвою!

— Ляхи, кажу! — Микишка своє. На Свирию глянув, плюнув. — Тьху ти, куме! Хвильку як зустрілися, а голова від тебе вже гуде. Які турки? Які ляхи? Я так собі міркую, що в раю війни не буває. Думаю, куме, це — ангел. Знак нам подає... Мовляв, йдіть, хлопці, мостом сімо...

Свирия приклав долоню до лоба руба — наче б від того ніч стала дниною. Біла спідниця тріпонулася: куми вгледіли тонку дівочу постать. Дівка розгублено озирнулася і раптом полетіла у Дніпро.

Куми підскачили.

Микишка рвонув до води. Свирия витріщив очі, ухопив його за рукав.

— Куди?!

— Баба втопитьсь...

— Хай топиться! Мабуть, якесь негодяще... Навіть не перехрестилося перед смертю...

— Не можна, щоби в раю чисті душі губилися. Гріх.

Микишка вирвався, скоріш побіг. Свирия аж завив од жалю.

— Пропадеш! Сам же казав — не можна нам у воду.

— Та, мабуть, не для мене рай. Прощавай, куме Свирия, — Микишка йому. І — шубовств у воду.

Свирия спересердя так ногою тупонув, що аж підскаочив. Підскаочив і поплив над землею.

— Оце так! — зрадив. — Та я літаю.

У Дніпрі під пішохідним мостом борсалася дівча, плуталося у довгій спідниці, руде волосся навколо шиї зашморгом. Мовчки ковтало воду і, тільки вкотре захлинувшись, пішло під воду, потім випірнуло і хапнуло повітря — /не втрималося:

— Мамо...

Сил не було. Дніпро за мить висмоктав, відніс за течією. У голові, як у зачиненій кімнаті, лупили у двері розгублені думки, ховалися по темних кутах. Перед очима мерехтіли мільйони вогнів, пливли до неї, наче хотіли краще роздивитися дурну забаву.

Микишка махав руками метрів за п'ять від дівчини, коли вона відчайдушно вигукнула «Мамо...» і зникла під водою.

— Святий Боже єдиний кріпкий і ти, пресвята Богородице, помагайте... — пірнув услід.

Над порожніми хвилями кружляв Свирия. Радів, як дитина.

— Може, я став ангелом? Гей, куме Микишко! Ти де? Гляньно! Літаю...

Микишці перед очима — чорна мряка. Хіба тут дівча вгледити? Крутиться під водою, руки вперед випростав. Десь тут вона. Десь зовсім поруч. Глибше пішов. Ще. «Та поможи вже, Боже, чи що?!» Тільки таке нахабство у голові майнуло — на безвільне тіло наштотхнувся. Ухопив... А наверх — ніяк. Силиться... А темна вода сміється та смокче з нього сили, смокче.

Свирия над Дніпром розгубився не на жарт.

— Отаке паскудство утнути! А ще — кум! — уже на поземному польоті над водою. — Та де ж він, трясця його матері, прости, Боже, за дурні слова, бо так нервуюся, що аж їсти захотів!

Ще мить покружляв. На вогні київські з жалем озирнувся.

— Отакої! Товаришам розповісти, не повірили б — щоби біля раю бути і згинути через кума і якусь дурну дівку. І пішов під воду.

Микишка міцно тримав дівча, силівся наверх, та дніпровська вода тягла все далі й далі від повітря. Подумки Микишка погодився вдруге прийняти смерть, бо ж і те правда — порушив клятву, кинувся у воду, хоч божився, що ніколи...

Кум Свирия виник поруч, коли Микишці у голові запаморочилося і він ледь не відпустив дівча. Свирия вхопився за них обох так затято, ніби не він їх із біди тягнув, а тільки вони й могли врятувати його самого, — і до неба. Де і сили взялися.

Із салону розкішного «мазераті» коштовно неголений мажор бачив, як дівчина у білій спідниці стрімко добігла до середини мосту, вчепилася в огорожу, все вдивлялася на печерські пагорби. Зітхнув із прикрістю. З автівки. Дістав з кишені цигарку, прикурив, повільно пішов до мосту.

Кроків двадцять зробив, за спиною — вау, вау! Така дурна сигналізація у «мазераті»!

Тицьнув на кнопку — заглухни!

— Доброї ночі, — із темряви.

Він — ого! Очі — до мосту, ноги до «мазераті» тягнуть. Тільки й устиг до автівки добігти, як під колеса викотився круглий, як гарбуз, дядько років п'ятдесяти. Капелюх на лисині. В одній руці пластиковий портфель-дипломат. Кажуть, вагомий аргумент у будь-яких відносинах. Лупонеш таким по маківці — і вся дипломатія. У другій руці дядько міцно стискав велику торбу з вельвету.

— Доброї ночі, — знову. — Чуеш, синку... Оце справи до Києва за шкірку притягли. Часом, не підкажеш... — замовк. — Та ні! Спочатку скажи — звати як?

— Навіщо вам? — іронічно всміхнувся той. — А може, мені батьки забороняють розмовляти на вулиці з незнайомцями.

— А-а, жарти у вас тут такі...

Хлопець не розчув. Озирнувся на міст — на верхівці металевої конструкції завмерла дівчина, озирнулася, хитнулася